

L'Educació a Cuba

Pere Polo Fernández

"No se puede combatir con más seguridad la tiranía que transformando las condiciones intelectuales y morales del pueblo"

"Y pensamos que no hay mejor sistema educativo que aquel que prepara al niño a aprender por sí ..."

Pedro José Varela

José Martí

Com ja dèiem a l'anterior número de *PISSARRA*, entre els dies 6 i 10 de febrer es va celebrar a la ciutat de l'Havana l'encontre per la unitat dels educadors/es latinoamericans "Pedagogia 95".

La situació actual duu a l'empobriment sistemàtic i inexorable d'Amèrica Llatina; a la dura realitat d'un deute extern impagat i impagable. Hem sentit parlar sovint de les bondats del sistema educatiu cubà, de la sanitat... però pens que el millor és mostrar què és i com s'organitza el sistema educatiu cubà.

Com a fet significatiu hem de destacar que des del començament de la Revolució hi ha hagut una estreta vinculació entre el treball i l'estudi. Aquesta combinació estudi-treball és una de les claus del sistema educatiu cubà. El binomi instructiu i educatiu no es dona de manera aïllada sinó que és una interrelació en la pràctica diària. D'aquesta manera, l'alumne consolida en el taller allò que ha après a l'aula, tot comprovant a la pràctica els coneixements teòrics adquirits a l'escola, cultivant amb les seves pròpies mans el camp o relacionant-se amb la fàbrica i amb els obrers, aprenent com és el treball i valorant la seva importància social i econòmica.

Des de petits es comença la formació laboral dels alumnes. Així, en els Cercles Infantils es realitzen tasques senzilles per tal d'adquirir hàbits i habilitats, o bé juguen a la imitació de les professions dels seus majors.

A l'Educació Primària, a la vagada que fan diferents treballs en cartró, metall, fusta... participen en tasques industrials molt senzilles. Durant aquesta època tots els escolars participen en feines agrícoles, tant en horts escolars com en parcel·les productives.

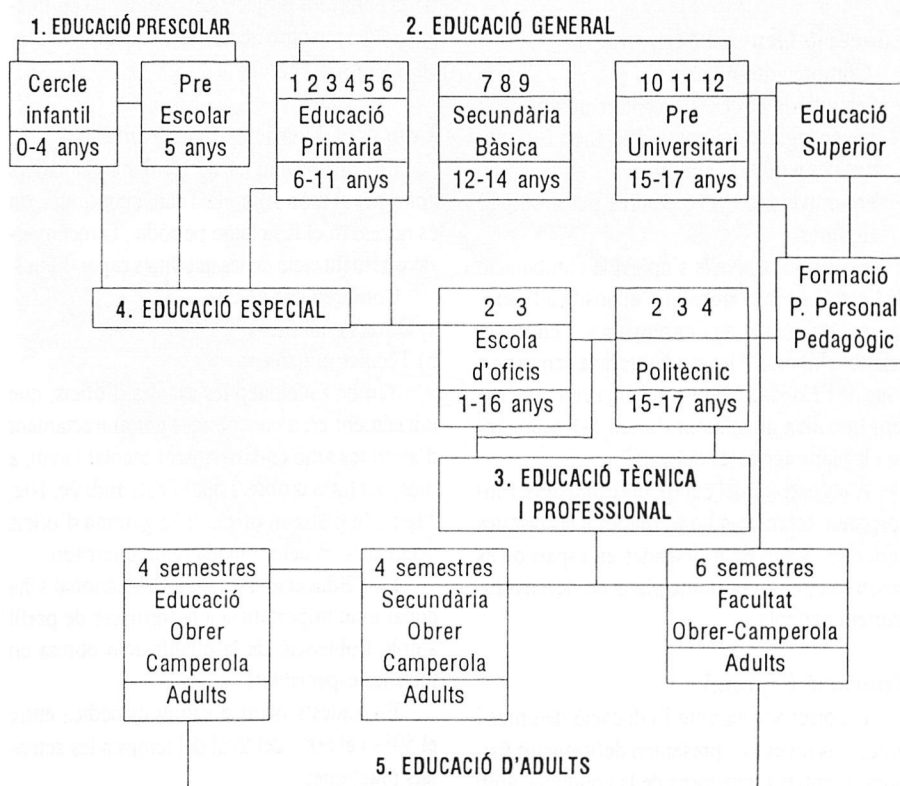
A l'Ensenyament Mitjà, el treball comença a vincular-se més al món de la producció. Per a això s'han creat les Escoles Secundàries Bàsiques i els Instituts Preuniversitaris en el camp. D'aquesta manera, durant un període que va de quatre a sis setmanes, els estudiants de tot el país es mobilitzen cap a aquestes escoles.

Educació Preescolar

Tres tipus de cercles infantils:

- Externs: atenen als nins de mares treballadores.
- Mixts: a més de la matrícula habitual, tenen nins en situació de desavantatge social amb règim d'internat.

ESTRUCTURA DEL SISTEMA NACIONAL D'EDUCACIÓ

- Educació Especial: per a nins amb limitacions sensorials i desviacions del desenvolupament intel·lectual.

Actualment el grau de Preescolar assoleix el 95% de les necessitats dels nins de cinc anys.

Programes basats en:

- Activitat independent. Gran part de l'hora. Els nins poden realitzar la tasca que volen, cosa que és molt important de cara al desenvolupament de la independència i la creativitat.
- Activitat programada: adreçada a l'adquisició de determinats coneixements, hàbits i habilitats.
- Aspectes complementaris: familiarització dels nins amb el medi natural i social.

Educació General Politècnica i Laboral

Comprèn 12 graus, repartits en Educació Primària i Educació General Mèdica.

Els índexs d'escolarització de 6 a 14 anys es situa al voltant del 98 % de la població escolar.

A Cuba hi ha actualment unes 8.800 escoles de primària, el 26% de les quals són urbanes i les resta, rurals. Sovint hi ha problemes de massificació.

Educació General Mitjana

Comprèn dos nivells:

- Secundària bàsica. En centres urbans o rurals en règim d'internat. Funcionen 190 centres per a 60.000 alumnes.
- Pre-universitari. 196 centres per a 60.000 alumnes.

En ambdós nivells s'aplica la combinació de l'estudi amb el treball i s'intensifica l'enfocament polítècnic de l'ensenyança, l'educació estètica i laboral. Els estudiants dels centres urbans de l'Educació General Mitja en règim extern treballen anualment durant 5-7 setmanes en els plans agrícoles del país.

A les escoles del camp, els estudiants s'incorporen durant tres hores diàries a les tasques agrícoles. Solen estar ubicades en espais on es desenvolupen importants plans de desenvolupament agrícola.

Educació Especial

Li correspon garantir l'educació dels nins i nines i els joves que presenten deficiències físiques, mentals i trastorns de la conducta, amb l'objectiu d'aconseguir la seva incorporació activa a la societat, tant laboral com social.

Els plans d'estudi, programes i textos s'apliquen de manera que siguin adequats a cada tipus de deficiència.

En l'actualitat, l'educació especial cubana concentra els seus esforços en dues grans direccions:

- Consolidar el sistema d'influències educatives sobre la base de la formació d'un nivell cultural bàsic i una preparació laboral de perfil més integral.
 - Orientar i assessorar la labor preventiva per a la necessària integració dels components del sistema educatiu cubà i la societat en general.
- Per això s'estan realitzant un seguit d'accions:
- Aplicar alternatives d'escolarització ajustades a les característiques de cada lloc.
 - Millorar l'eficàcia de l'atenció integral a l'alumne.
 - Intensificació de la labor preventiva i comunitària.
 - Preparació laboral dels estudiants.

Actualment la matrícula d'Educació Especial és de 53.400, distribuïts en 441 escoles.

Aquest subsistema funciona a través d'escoles i aules especials (amb estància transitòria del nin i el jove) a tot el país, a la vegada que porta endavant projectes experimentals d'integració del nin amb necessitats educatives especials a l'escola comú.

Educació Tècnica i Professional

El seu objectiu és de formar treballadors aptes per al món laboral en canvi continuat, on és necessari el reciclatge periòdic, la reconversió o actualització de les habilitats específiques.

Comprèn dos nivells:

- Obrers qualificats
- Tècnics mitjans

També funcionen les escoles d'oficis, que inicialment eren concebudes per al tractament d'alumnes amb endarreriment escolar i avui, a més, pot formar obrers qualificats amb 9è, 10è, 11è i 12è graus en una àmplia gamma d'oficis necessaris en determinada regió o territori.

En l'Educació Tècnica i Professional s'ha donat gran importància a la formació de perfil ampli, l'obtenció de la qualificació obrera en totes les especialitats.

En aquests plans d'estudi es dedica entre el 50% i el 60% del total del temps a les activitats pràctiques.

Existeixen més de 600 centres d'escoles professionals on assiteixen més de 250.000 es-

tudiants.

Formació i perfeccionament del Professorat

La manca de personal docent motivada pel creixement dels serveis educatius fou una de les principals dificultats a solucionar quan es va promulgar el dret de tot el poble a l'educació.

En el sistema de formació del personal docent es distingeixen tres vies principals per donar solució a l'urgent desenvolupament sociocultural del país:

- Formació urgent i adequada de mestres i professors.
- Formació regular.
- Utilització de la superació (prova) i requalificació per elevar el nivell cultural bàsic i psicopedagògic del professorat en exercici, titulats i no titulats.

Avui tots els mestres de primària que varen ser preparats per plans urgents es troben titulats, i, a més a més, uns 33.000 han conclòs la seva preparació universitària com a llicenciats en Educació Primària.

Actualment la formació del personal docent està dirigida a perfeccionar la seva preparació professional i elevar el seu nivell científic.

Des del curs 1991-92 la formació de mestres primaris es realitza totalment a partir de graduats de batxillerat, com a única via d'ingrés. El títol és llicenciat en Educació Primària. La carrera dura sis anys.

Des del curs 93-94 la formació dels educadors de Cercles Infantils també és llicenciatura.

L'esquema de formació pràctico-docent és:

- 1r i 2n any, un dia a la setmana de treball a l'escola, més un període concertat d'un mes.
- 3r i 4t any, s'intenta arribar al 50% de pràctiques.
- 5è any, treballar tot l'any a l'escola.

Des del curs 91-92 es va instaurar l'any sabàtic per a llicenciats en Educació Primària.

Educació d'Adults

Està estructurada en els nivells següents:

- Educació obrera i camperola: ensenyança elemental o primària, amb quatre cursos semestrals.
- Secundària obrera i camperola; nivell mitjà, llicenciats.
- Facultat obrear i camperola; nivell mitjà superior amb sis cursos semestrals. □